

Zrinka ŠIMIĆ-KANAET

**Owen S. Rye: Pottery Technology (Principles and Reconstruction),
Manuals on Archeology 4, Australian National Univeristy Tarax, acum,
Washington,1988, 150 stranica, 118 slika, 5 tabli, bibliografija, rječnik
pojmov.**

Prikaz knjige
Primljeno: 1992.07.11.
Reçu:

Zrinka Šimić-Kanaet
HR-41000 Zagreb, Hrvatska,
Arheološki zavod
Filozofskog fakulteta,
Salajeva 3

Autor je knjigu podijelio na sedam poglavlja i to: 1. Uvod, 2. Terenska istraživanja, 3. Proces izrade keramike, 4. Priprema gline za izradu keramike, 5. Izrada kermike, 6. Pečenje, 7. Primjena tehnoloških metoda na arheološki materijal.

1. U uvodnom dijelu govori o razlogu pisanja ovakvog priručnika za arheologe. Prvo, to su osobni interes i iskustvo s arheolozima te nedostatak poznavanja procesa izrade keramike kod arheologa; zapravo želi objasniti tehnike izrade kao fizikalno - kemijska svojstva materijala (gline) pomoću eksperimenta te praćenjem rada današnjih lončara.

2. Terenska istraživanja

Prikupljeni podaci o sirovini (glini), lončarima i njihovom radu na terenu gdje se ujedno i obavljaju arheološka istraživanja, mogu koristiti pri rekonstrukciji i konzervaciji arheološkog materijala i etnološke građe.

Zapravo arheološki materijal (keramika) je gotov "produkt" određene tehnologije koju će autor pokušati utvrditi primjenom današnjih metoda rada u poglavljima koja slijede.

3. Proces izrade keramike

U ovom kratkom poglavlju opisan je i dokumentiran (fotografijama) slijed radnji (postupak) izrade keramike od traženja sirovine (gline), pripreme materijala, izrada, sušenja, ukrašavanja, pečenja. te do obrade površine nakon pečenja, ukratko proizvodnja keramike, a u poglavljima 4, 5, 6, detaljnije pojedine faze rada.

4. Priprema gline za izradu keramike

Osnovna sirovina za izradu keramike je glina. O njenom sastavu, dodacima, te pripremi ovisi kvaliteta keramike.

U ovom dijelu knjige autor analizira kemijski sastav gline, što su zapravo gline i koje se primjese dodaju pri izradi različitih glinenih predmeta.

5. Izrada keramike

Zahvaljujući dugoj tradiciji upotrebe keramičkih predmeta možemo pratiti i uspoređivati arheološki materijal i etnološku građu s radom današnjih lončara.

Autor u ovom poglavlju analizira i dokumentira način izrade keramike od pripremljene gline do pečenja.

Izdvojena su dva osnovna načina izrade keramike i to:

- a) keramika rađena rukom
- b) keramika rađena na kolu

a) Najstariji način (tehnika) bila bi rukom rađena keramika iz jednog grumena gline, a drugi način rađene keramike je izrada pomoću glinenih prstenova ili valjušaka spiralnim nizanjem jednog na drugi. Za oba načina možemo reći da nema razlike u vanjskom izgledu, jedino analiza presjeka može utvrditi jednu ili drugu tehniku i to u slučaju nepažljive izrade.

b) Izrada keramike na lončarskom kolu jedna je od najstarijih ljudskih vještina. Postoje dva tipa lončarskog kola i to: ručno i nožno.

Razlika između ručnog i nožnog kola je u izvoru vrtnje i izgledu keramike. Kod nožnog kola lončar oblikuje posudu s dvije ruke dok kod ručnog kola s jednom pokreće ploču, a drugom izrađuje posudu.

Posude se kod nožnog kola grade iz jednog komada gline, tzv. "izvlačenjem" dok se kod izrade na ručnom kolu posuda gradi pomoću glinenih valjušaka ili komada gline. Kod nožnog kola rotacija je brža i ujednačena tako da je posuda simetrična i s jednakom debljinom stijenki.

Na ručnom kolu posude su nejednakih debljina stijenki i često puta asimetrične. Nakon izrade slijedi postepeno sušenje i pečenje.

6. Pečenje

Pečenje je završna faza u procesu izrade keramike od gline do gotovog predmeta. Autor u ovom dijelu knjige analizira način pečenja na otvorenom i u peći kao osnovnom "tipu" pečenja. Uspoređuje i dokumentira crtežima i fotografijama tradicionalno rađenu keramiku iz Nove Gvineje, Palestine i Pakistana.

Važnost daje gorivu koje se upotrebljava, te temperaturi i vremenu pečenja, vrsti posude, te uvjetima pečenja (oksidacijski i redukcijski) kao osnovnim pokazateljima procesa pečenja.

Ustanovio je razlike u dužini pečenja i izgledu keramike u odnosu na temperaturu, količinu goriva, te tip (vrstu) peći.

7. Primjena tehnoloških metoda na arheološki materijal

Autor je u ovom poglavlju primijenio dobivene rezultate (način izrade, pečenje, tehnologiju) na arheološki materijal. Napravio je dvije vrste istraživanja. Prvo na keramici s lokaliteta Motupore Island (Nova Gvineja), a drugo na posudi iz Palestine. Klasičnom metodom (prema obliku, ukrasu) obrađeno je oko 800. 000 keramičkih ulomaka. Zbog tako velikoga broja uzoraka napravljena je kemijska analiza kako bi se odredio sastav materijala, te analiza presjeka.

Usporedivši ove rezultate s pokusnim uzorcima napravljenim od gline iskopane u blizini lokaliteta autor utvrđuje sličnosti u mineraloškom sastavu, primjesama (školjke, pijesak) koje su se dodavale pri obradi gline, načinu izrade. Tako sa sigurnošću može reći da se "domaća" glina koristila kao sirovina za izradu keramike, odnosno da je keramika iz Motupore lokalne proizvodnje.

Iz arheološkog materijala autor je izdvojio jednu brončanodobnu posudu jednostavnog oblika prema kojoj je izradio novu.

Prvo je pokušao utvrditi način izrade, kako je napravljena, tijekom rada od dna do vrha, te površinsku obradu. Utvrdio je da je većim dijelom rađena na kolu, da je dodana glina za izradu ruba i dna (što je bilo moguće vidjeti analizom presjeka) na temelju kojeg se rekonstruirala nova.

Prikupljeni podaci mogu služiti za daljna istraživanja porijekla keramike i tehnološke tradicije.

Zbog nedostataka literature ovog tipa kod nas, ova knjiga može poslužiti kao koristan priručnik za bolje upoznavanje tehnologije keramike. Iako analiziran materijal nije s područja koje nas prostorno veže, zanimljivi su podaci dobiveni kemijskim analizama, eksperimentalnim pečenjem, tako da se može pratiti proces izrade keramike i rekonstrukcije materijala.

